

היום נלמד בעזרת ה':

נזיר דף ב

משנה: כל כינויי נזירות כנזירות: כל דבר שאינו עיקר השם נקרא 'כינוי', כגון שבמקום לומר 'אהא נזיר' (= הריני נזיר) אמר 'אהא נזיק' הרי הוא נזיר. ויבואר בהמשך המשנה.

כעת המשנה מבארת מה הם 'ידות נזירות':

האומר 'אהא' הרי הוא נזיר, לפי שזהו לשון 'יד', דהיינו שהיא כמו בית יד של הכלי שאוחזים בו את הכלי והכלי עולה עמו כך לשון זאת היא 'יד' וכאילו אמר 'אהא נזיר'. וכן האומר 'אהא נאה' הרי הוא נזיר מדין 'יד'.

כעת המשנה מבארת מה הם 'כינויי נזירות':

האומר 'נזיק', 'נזיח', 'נזיח', 'פזיח', הרי זה נזיר: כלומר הם כינויי נזירות ודינם כנזירות.

עוד לשונות של קבלת נזירות:

האומר הריני כזה: הגמרא תבאר שמדובר שהיה עובר לפניו נזיר ואמר 'הריני כזה', הרי הוא נזיר.

'הריני מסלסל' וכו': מדובר שאחז בשערו ואמר 'הריני מסלסל' כלומר אני מקבל על עצמי לגדל ולהחליק בשערי כנזיר, או שאחז בשערו ואמר 'הריני מכלכל' כלומר אני מגדל את שערי כנזיר, או שאמר 'הרי עלי לשלח פרע' כלומר לגדל שער, הרי זה נזיר.

האומר 'הרי עלי ציפורים': כלומר שתי תורים או שני בני יונה שמביא אותם נזיר שנטמא.

נמרא: מדוע התנא סידר את מסכת נזיר בסדר 'נשים', היה עליו להביאו בסדר קדשים לפי שיש במס' זו דיני קרבנות נזיר?

תשובה: התנא סמך את דבריו על הפסוק "כי יקח איש אשה ובָעֵלָה וְהָיָה אִם לֹא תִמְצָא חֵן בְּעֵינָיו כִּי מִצָּא בָהּ עֲרוֹת דָּבָר וְכָתַב לָהּ סֵפֶר כְּרִיתֹת וְנָתַן בְּיָדָהּ וְשָׁלַחָהּ מִבֵּיתוֹ", וכך התנא בא לומר - מי גרם לאשה לעבור עבירה? היין ששתתה! ואומר

(המשך בדף הבא ↓)

יוצא לאור ע"י:

"אור הספר התורני" הוצאה לאור
052-7628377

להצטרפות:

mabatladaf18@gmail.com

052-342-4473

התנא - כל מי שרואה את הסוטה בקלקולה עליו להזיר את עצמו מן היין. ולכן הוא כתב את מסכת זו בסדר נשים.

קושיא: מדוע המשנה שפתחה בכינויים (= 'כל כינויי...') במקום לפרש אותם היא מפרשת את דיני 'ידות' (= 'האומר אהא...')?

תירוץ: **אמר רבא ואיתימא כדי**: רבא מתרץ ויש אומרים שחכם בשם 'כדי' תירץ - כך צריך לשנות את המשנה: 'כל כינויי נזירות כנזירות, וידות נזירות כנזירות. ואלו הן ידות? האומר אהא' וכו'.

קושיא: א"כ שהתנא יפרש תחילה את הכינויים שבהם הוא פתח?

תירוץ: התנא מפרש תחילה את הדין שסיים בו, וכפי שמצאנו בכמה מקומות במשניות שהתנא מפרש תחילה את הדין שסיים בו (הגמ' מביאה כמה דוגמאות).

קושיא: **והתנן במה בהמה יוצאה וכו'**: והרי מצאנו בכמה מקומות להיפך - שהתנא נבאר תחילה את הדין שפתח בו?

תירוץ: **אלא לעולם תני הכי ותני הכי**: פעם התנא מתחיל בדבר שהוא פתח בו, ופעם התנא מתחיל בדבר שהוא סיים בו. והסיבה לכך: המשנה 'במה מדליקין' מדברת על איסור שעושה בן אדם וזה דבר חמור, ולכן התנא פתח באיסור ('אין מדליקין') ברישא. המשנה 'במה בהמה יוצאה' מדברת על איסור שבהמה עושה (והבעלים שלה לא חייב על כך סקילה אלא יש לו עבירה שבהמתו עושה מלאכה) וזה דבר קל יותר, ולכן התנא פתח בהיתר ברישא ('יוצא גמל'). המשנה 'יש נוחלין' פתחה ב'אלו נוחלין ומנחילין' משום שעיקר הנחלה עוברת דרך ירושת הבן שהוא נוחל ומנחיל.

אלא הכא: אך אם כן אצלינו היה על המשנה לפתוח בכינויים לפני ידות, משום שכינויים הם עיקר הנדר (רק בכינוי שלו) וידות הם קיצורים של הנדר (שהם כידית הנאחזת בכלי - בנדר)? והתשובה היא שידות נזירות נלמדים מדרשה ('נְזִיר לְהִזְרִי' לרבות ידות) ודבר שנלמד מדרשת הפסוקים חביב לתנא יותר מדבר המפורש בפסוק.

קושיא: **ולפתח בהון ברישא?**: אם כך מדוע לא פתח התנא את המשנה בידות 'כל ידות נזירות כנזירות'? והתשובה היא שהתנא פותח קודם כל בעיקר הדבר דהיינו הכינויים שהם הלשון העיקרי לקבלת הנזירות, ולאחר מכן הוא כותב את הידות שהם נספחים ללשון העיקרי. אבל כשהוא מתחיל לפרש את הלשונות, הוא מפרש קודם את הדין שנלמד מדרשה כי הוא חביב לו יותר.

*

למדנו במשנה האומר 'אהא' – הרי זה נזיר (משום 'ידות' נזירות). הגמרא מקשה מנין שכוונתו לנזירות אולי כוונתו לומר אהא בתענית?

שמואל מתרץ: מדובר שנזיר עבר לפניו, ולכן כשאמר 'אהא' כוונתו לקבל על עצמו נזירות כמו הנזיר.

קושיא: לימא קסבר שמואל ידיים שאין מוכיחות לא הויין ידיים: כלומר שהאומר חלק מהדבר שצריך להיאמר, יש לזה דין 'ידיים' רק אם מוכח מדבריו שכוונתו לדבר ההוא. דהיינו הלשון העיקרי בנזירות הוא 'הריני נזיר', והאומר רק 'אהא' צריך להוכיח שכוונתו לנזירות, ולכן דוקא כשאמר זאת כשנזיר עובר לפניו דבריו מועילים כי אז יש כאן 'ידיים' המוכיחות'.

אך הרי שמואל סובר שידיים שאין מוכיחות הויין ידיים, וזאת לגבי קידושין שהאומר לאישה 'הרי את מקודשת' בלא לומר 'לי' היא מקודשת?

תירוץ אמרי: באמת שמואל סובר שידיים שאין מוכיחות הויין ידיים, אמנם צריך שתהא הוכחה במקצת. אבל ידיים שאין מוכיחות בלל לא הויין ידיים.

ולכן האומר לאישה 'הרי את מקודשת' יש הוכחה במקצת שכוונתו לקידושין ודבריו מועילים והיא מקודשת. אבל האומר 'אהא' בלבד, אין שום הוכחה למה כוונתו, כי אולי הוא מתכוין 'אהיה בתענית'? ורק כאשר נזיר עובר לפניו אז יש כאן 'ידיים' שאין מוכיחות' כלומר יש כאן הוכחה במקצת שכוונתו לנזירות בגלל הנזיר שעבר שם.

קושיא: ודלמא לפוטרו מן קרבנותיו קאמר: גם כשנזיר עובר לפניו, עדיין זה 'ידיים' שאין מוכיחות כלל' משום שאולי כוונתו באומר 'אהא' שאני אהיה במקומו לגבי קרבנותיו כלומר אני אקריב את הקרבנות שלו, ולא התכוין להיות נזיר?

תירוץ דקאמר בליבו: מדובר שהאומר 'אהא' חשב בליבו 'אהיה נזיר'.

[אמנם אם לא היה עובר נזיר לידו היה זה 'ידיים' שאין מוכיחות כלל'. והמחשבה בליבו להיות נזיר אינה מועילה, משום שבנזיר נאמר 'כִּי יִפְּלֵא לְנֶזֶר' ללמד שהוא צריך לפרש בשפתיו. אבל כאשר עובר נזיר לידו, והוא אומר בפיו 'אהא', וחושב בליבו 'אהיה נזיר' - המחשבה מצטרפת לידיים שיהיו מוכיחות קצת (ולא יהיו ידיים שאין מוכיחות כלל) - תוס'].

קושיא: אי הכי מאי למימרא: אם מדובר שהוא גם חשב בלב להיות נזיר, מה החידוש בכך שהוא נהיה נזיר? והתירוץ: היה מקום לומר שעדיין אין זה 'פיו וליבו שוים' (והרי נדר בטעות אינו חל וכן נזירות, כי צריך שפיו וליבו יהיו שוים), קמ"ל שמחשבת הלב מגלה על אמירת הפה ('אהיה') שכוונתו לנזירות, וזה כן נחשב 'פיו וליבו שוים' (-שם).

*

ודלמא אנאה לפניו במצוות: מדוע האומר 'אהא נאה' הרי הוא נזיר, אולו כוונתו לומר 'אתנאה לפני הקב"ה במצוות' (וממילא זהו ידים שאין מוכיחות כלל)?

אמר שמואל שתפוס בשערו: מדובר שהוא תפס בשערו כשאמר 'אהא נאה', וכוונתו אתנאה לפני הקב"ה במצוה התלויה בשיער והיא נזירות (תוס').